



УДК 377:005.6:330.34(477)

## МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

**Світлана Кравець,**

*кандидат педагогічних наук, старший  
дослідник, завідувач відділу зарубіжних  
систем професійної освіти Інституту  
професійної освіти НАПН України,  
<https://orcid.org/0000-0002-8878-6241>  
e-mail: [sveta.kindz@ukr.net](mailto:sveta.kindz@ukr.net)*

**Анотація.** У статті визначено стратегічні орієнтири модернізації системи забезпечення якості професійної освіти в Україні: відповідність законодавчим актам і нормативно-правовим документам у сфері професійної освіти та національної системи кваліфікацій, застосування положень компетентнісного підходу до проектування змісту професійних стандартів і освітніх програм; співпраця із роботодавцями та розвиток дуальної форми здобуття професійної освіти; інноваційність, цифровізація і сталий розвиток; міжнародна інтеграція. Ці орієнтири спрямовані на забезпечення тісного зв'язку і взаємовпливу інструментів, процедур та заходів зовнішньої системи забезпечення якості професійної освіти на удосконалення механізмів внутрішньої системи забезпечення якості у закладах професійної освіти.

**Ключові слова:** професійна освіта, система забезпечення якості професійної освіти, внутрішня система забезпечення якості, зовнішня система забезпечення якості, заклад професійної освіти, системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки у країнах Західної і Північної Європи.

## MODERNIZATION OF THE QUALITY ASSURANCE SYSTEM FOR VOCATIONAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT, EUROPEAN INTEGRATION AND THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE

**Svitlana Kravets,**

*Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Senior  
Researcher, Head of the Department of Foreign  
Vocational Education Systems of the Institute of  
Vocational Education of the NAES of Ukraine*



**Abstract.** The article identifies the strategic guidelines for the modernization of the quality assurance system for vocational education in Ukraine: compliance with legislative acts and regulatory documents in the field of vocational education and the national qualifications system; the application of the competency-based approach to the design of the content of professional standards and educational programs; cooperation with employers and the development of the dual form of vocational education and training; innovation, digitalization and sustainable development; international integration. These guidelines are aimed at ensuring a close relationship and mutual influence between the tools, procedures and measures of the external quality assurance system for vocational education and the improvement of the mechanisms of the internal quality assurance system within vocational education institutions.

**Key words:** vocational education, quality assurance system for vocational education, internal quality assurance system, external quality assurance system, vocational education institution, quality assurance systems for vocational education and training in the countries of Western and Northern Europe.

Система професійної освіти в умовах сьогодення є пріоритетною у забезпеченні ринку праці кваліфікованими спеціалістами та подоланні актуальних викликів щодо дефіциту кадрів й відновлення національної економіки у повоєнний час. Оновлене законодавство у сфері професійної освіти суттєво впливає на її модернізацію, зокрема й щодо удосконалення системи забезпечення якості професійної освіти з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів, трансформацій та технологічних змін на ринку праці, а також із дотриманням принципів сталого розвитку та європейських стандартів якості. Йдеться не тільки про забезпечення якісної освітньої діяльності, а й про формування системи, здатної реагувати на запити населення (молоді, дорослих та представників уразливих верств населення) у навчанні, перенавчанні, підвищенні кваліфікації, працевлаштуванні та гідній праці.

Для забезпечення якості професійної освіти необхідно визначити стратегічні орієнтири її модернізації, що формують цілісність, адаптивність, результативність й спрямовані на досягнення «відповідності результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, стандартом професійної освіти, професійним та/або міжнародним стандартом (за наявності), та/або договором про надання



освітніх послуг, а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти» (Верховна рада України, 2025).

Модернізація системи забезпечення якості професійної освіти в Україні передбачає дотримання законодавчих актів і нормативно-правових документів, у яких визначені: взаємозв'язок складових системи забезпечення якості професійної освіти; механізми прозорості та академічної доброчесності, відкритості й доступності освітніх програм; єдині підходи до формування, моніторингу та самооцінювання внутрішньої системи забезпечення якості професійної освіти. Варто зазначити, що упровадження положень Закону України «Про професійну освіту» (2025) актуалізує роль ринку праці у забезпеченні якості професійної освіти. Наприклад, станом на сьогодні наказом Міністерства освіти і науки України затверджено Примірне положення про наглядову раду закладу професійної освіти та Примірний порядок формування наглядової ради закладу професійної освіти (2025), що визначають обов'язкове залучення представників бізнесу до розроблення професійних стандартів, освітніх програм, оцінювання результатів навчання, організації дуальної форми здобуття професійної освіти, практичної підготовки, створення кваліфікаційних центрів тощо. Забезпечення якісної професійної освіти ґрунтується на системному узгодженні змісту професійної підготовки майбутніх спеціалістів із реальними потребами ринку праці, що уможлиблюється завдяки розвитку партнерських моделей між професійною освітою та бізнесом. Результатом такої співпраці є сучасні професійні стандарти, що внесені до Реєстру кваліфікацій Національного агентства кваліфікацій. Актуальний зміст професійних стандартів формується із урахуванням положень компетентнісного підходу і передбачає визначення професійних компетентностей та їх опис результатами навчання, опанування якими засвідчує здатність особи успішно здійснювати професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Професійні стандарти є основою для розроблення закладами професійної освіти освітніх програм за конкретними повними чи частковими професійними кваліфікаціями та слугують орієнтиром досягнення якості підготовки майбутніх спеціалістів (Radkevych et al., 2023).

Широкий спектр можливостей надає партнерство закладів професійної освіти і ринку праці для забезпечення безперервного



професійного розвитку педагогічних працівників. Підвищення кваліфікації, атестація та сертифікація педагогічних працівників (відповідно до вимог чинного законодавства), стажування на підприємствах, участь у майстер-класах, тренінгах, інноваційних освітніх проєктах – це основні форми системного оновлення фахових компетентностей викладачів і майстрів виробничого навчання з урахуванням технологічних змін, цифровізації процесів виробництва, принципів євроінтеграції та сталого розвитку (Кравець, 2025, с. 10).

Тенденція розширення міжнародних інвестицій у розвиток національної професійної освіти сприяє зростанню кількості партнерських ініціатив, грантових програм, проєктів, орієнтованих на забезпечення якості професійної освіти відповідно до європейських стандартів якості. У цьому контексті варто зазначити, що наприклад, інституційні механізми забезпечення якості професійної освіти і підготовки (далі – ПОП) у країнах Західної і Північної Європи та в Україні є подібними, а саме: професійні стандарти, освітні програми, компетентність, кваліфікація, результати навчання, критерії внутрішнього моніторингу, процедура самооцінювання, кадрове забезпечення, розвиток освітнього середовища та ін. Це засвідчується результатами дослідження основних тенденції розвитку систем забезпечення якості ПОП у країнах Західної і Північної Європи, якими є: упровадження Європейської рамки забезпечення якості в професійній освіті (EQAVET) та Європейської рамки (EQF); розвиток внутрішніх і зовнішніх систем забезпечення якості ПОП на основі дотримання процесів планування, реалізації, перевірки, удосконалення якості ПОП (PDCA) (Колишко, 2025); децентралізація управління та розширення автономії закладів ПОП; відповідальність провайдерів ПОП за результати навчання та працевлаштування випускників (Онищенко, 2025); упровадження компетентнісно-орієнтованої на результати навчання моделі оцінювання якості ПОП; упровадження різнорівневої системи регулювання зовнішнього оцінювання систем забезпечення якості ПОП, акредитації та сертифікації освітніх послуг; розвиток публічно-приватного партнерства для забезпечення якості ПОП (прогнозування попиту ринку праці на затребувані кваліфікації, розроблення стандартів і освітніх програм, інституціоналізація дуальної освіти, навчання на робочому місці, незалежне оцінювання результатів навчання, стажування і професійний розвиток педагогічних працівників) (Радкевич, 2025); цифровізація моніторингу якості освіти ПОП та ін.



У процесах інтеграції зарубіжного досвіду в удосконалення національної системи забезпечення якості професійної освіти позитивним є й те, що керівники й педагогічні працівники закладів професійної освіти мають можливість й активно долучаються до участі у міжнародних проєктах, під час реалізації яких є можливість більш детально ознайомитися із кращими практиками функціонування внутрішньої системи забезпечення якості ПОП з наступними перспективами їх адаптації у закладах професійної освіти в Україні. Постійне підвищення педагогічної та фахової майстерності педагогічних працівників засвідчує їхню спроможність: розробляти й упроваджувати педагогічні та виробничі інновації в освітній процес; створювати нові навчальні ресурси, у тому числі й електронні; модифікувати освітні програми, зокрема й короткострокові навчальні програми, інклюзивні програми для забезпечення доступних можливостей гнучкого навчання й соціальної інтеграції представників вразливих груп населення; створювати й підтримувати функціонування центрів кар'єри і професійної орієнтації, навчально-практичних центрів, кваліфікаційних центрів тощо.

Стратегічні орієнтири модернізації національної системи забезпечення якості професійної освіти (відповідність законодавчим актам і нормативно-правовим документам у сфері професійної освіти та національної системи кваліфікацій, застосування положень компетентнісного підходу до проєктування змісту професійних стандартів і освітніх програм, співпраця із роботодавцями та розвиток дуальної форми здобуття професійної освіти, інноваційність, цифровізація і сталий розвиток, міжнародна інтеграція (табл. 1)) забезпечують тісний зв'язок і взаємовплив інструментів, процедур і зовнішньої системи забезпечення якості професійної освіти на удосконалення механізмів внутрішньої системи забезпечення якості у закладі професійної освіти.



Таблиця 1

**Стратегічні орієнтири модернізації системи забезпечення якості професійної освіти в Україні**

<b>Орієнтири</b>	<b>Вплив на систему забезпечення якості професійної освіти</b>
Відповідність законодавчим актам і нормативно-правовим документам у сфері професійної освіти та національної системи кваліфікацій	взаємозв'язок складових системи забезпечення якості професійної освіти
	прозорість та академічна доброчесність
	відкритість і доступність освітніх програм
	єдині підходи до формування, моніторингу та самооцінювання внутрішньої системи забезпечення якості професійної освіти
Застосування компетентнісного підходу до проектування змісту професійних стандартів і освітніх програм	узгодження змісту освітніх програм із вимогами професійних стандартів
	орієнтація на результати навчання
	узгодження процедур оцінювання результатів навчання із законодавством у сфері національної системи кваліфікацій
Співпраця із роботодавцями та розвиток дуальної форми здобуття професійної освіти	запровадження нових механізмів забезпечення якості професійної освіти
	участь бізнесу у розробленні професійних стандартів і освітніх програм
	удосконалення форм практичної підготовки здобувачів професійної освіти
	запровадження дуальної форми здобуття професійної освіти
	спільна відповідальність за якість підготовки спеціалістів
	розширення можливостей для професійного розвитку педагогічних працівників
Інноваційність, цифровізація і сталий розвиток	запровадження нових професій і професійних кваліфікацій для пріоритетних галузей економіки
	реалізація у партнерстві інноваційних освітніх проектів
	модернізація матеріально-технічної бази відповідно до технологічних змін
	застосування цифрових інструментів в управлінській, освітній діяльності
Міжнародна інтеграція	орієнтація на європейські стандарти забезпечення якості професійної освіти
	участь у міжнародних проектах і програмах академічної мобільності
	взаємне визнання кваліфікацій



Системний моніторинг внутрішньої системи забезпечення якості професійної освіти здійснюється за такими напрямками: освітнє середовище закладу професійної освіти; система оцінювання здобувачів освіти; педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти; управлінські процеси закладу професійної освіти (Кравець, 2025, с. 12). На основі опитування усіх учасників освітнього процесу, вчасного самооцінювання управлінських та освітніх процесів, відповідно до оновлених інструментів зовнішньої системи забезпечення якості професійної освіти та методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної освіти (Міністерство освіти і науки України, 2021) відбувається постійне вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості у закладі професійної освіти. Таким чином, поєднання та впровадження інновацій, що видозмінюють підходи до функціонування системи забезпечення якості професійної освіти, передбачає інституційне зміцнення механізмів і формування кращих практик розвитку внутрішньої системи забезпечення якості у закладі професійної освіти шляхом: дотримання й імплементації положень чинного законодавства; упровадження компетентнісного підходу для оцінювання результатів навчання здобувачів професійної освіти та визнання професійних кваліфікацій; розвитку партнерських моделей між професійною освітою та бізнесом для створення інноваційного освітнього середовища закладу професійної освіти; системного оновлення фахових компетентностей педагогічних працівників з урахуванням цифровізації виробничих процесів, технологічних змін, принципів сталого розвитку; цифровізації управлінських та освітніх процесів; формування культури якості професійної освіти на основі кращих міжнародних практик забезпечення якості професійної освіти і підготовки.

### Список посилань

Верховна Рада України. (2025, 21 серпня). *Про професійну освіту: Закон України № 4574-IX.*  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text>

Міністерство освіти і науки України. (2025, 30 грудня). *Про затвердження Примірного положення про наглядову раду закладу професійної освіти та Примірного порядку формування наглядової ради закладу професійної освіти: наказ № 1725.*  
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-prymirnoho-polozhennia-pro-nahliadovu-radu-zakladu-profesiinoi-osvity-ta-prymirnoho-poriadku-formuvannia-nahliadovoi-rady-zakladu-profesiinoi-osvity>



Кравець, С. (2025). Сучасні практики забезпечення якості професійної освіти майбутніх спеціалістів сфери обслуговування. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*. Вип.21(41). <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748548>

Колишко, Р. А. (2025). Практичні аспекти застосування Європейських рамок якості (EQAVET та CQAF) у системі професійної освіти Данії. *Інноваційна професійна освіта*, 4(25), 25–32. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748045>

Онищенко, А. П. (2025). Тенденції забезпечення якості професійної освіти і підготовки фахівців у Королівстві Нідерланди. *Професійна педагогіка*, 1(30), 104–122. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745774>

Радкевич, В.О (2025). Ключові тенденції розвитку системи забезпечення якості професійної освіти і підготовки у Великій Британії. *Професійна педагогіка*, 2(31), 3–20. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/746787>

Міністерство освіти і науки України. (2021, 6 травня). *Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: Наказ № 509*. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-z-pitan-formuvannya-vnutrishnoyi-sistemi-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-zakladah-profesijnoyi-profesijno-tehnichnoyi-osviti>

Radkevych, V., Pryhodii, M., Kruchek, V., Voronina-Pryhodii, D., & Kravets, S. (2023). Standardisation of vocational teacher training in Ukraine. *Professional Pedagogics*, 1(26), 94–102. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.26.94-102>